

Dyrektor Magdalena Hajduk o wykorzystaniu sztucznej inteligencji w obszarze historii

Dyrektor Biura Nowych Technologii Instytutu Pamięci Narodowej Magdalena Hajduk wzięła udział w debacie pt. "Algorytmy prawdy, algorytmy fałszu. Sztuczna inteligencja w obszarze historii. Szanse i zagrożenia", która odbyła się 26 sierpnia 2023 r. w Pałacu Belwederskim w Warszawie.

Głównym celem - organizowanego przez Fundację im. Janusza Kurtyki - przeglądu naukowego "Przyszłość/Przeszłość" jest stworzenie platformy dla spotkań między naukowcami, historykami, ekspertami ds. technologii oraz szerokim gronem pasjonatów historii. Tegoroczne wydarzenie, 26 sierpnia w Pałacu Belwederskim, miało m.in. na celu dyskusję o tym, w jaki sposób nowoczesne narzędzia, takie jak sztuczna inteligencja, mogą być wykorzystywane w badaniach historycznych, analizie zasobów archiwalnych oraz w wyszukiwaniu wartościowych źródeł historycznych. Uczestnicy spotkania mieli okazję dowiedzieć się, w jaki sposób nowoczesne technologie mogą wspomagać analizę historycznych dokumentów, przyspieszać proces poszukiwań oraz ułatwiać identyfikację ukrytych wzorców i zależności.

W ramach Przeglądu odbyła się, prowadzona przez Pawła Kurtykę bardzo interesująca debata pt. "Algorytmy prawdy, algorytmy fałszu. Sztuczna inteligencja w obszarze historii. Szanse i zagrożenia", która zgromadziła ekspertów w dziedzinie technologii oraz historii: dr Leszka Bukowskiego, specjalistę w dziedzinie przetwarzania języka naturalnego, Jana Barbackiego z Akademii Górniczo-Hutniczej i Magdalenę Hajduk, dyrektora Biura Nowych Technologii IPN. W swoim wystąpieniu, dyrektor Hajduk podkreśliła, że rosnący wpływ sztucznej inteligencji na badania historyczne i analizę dokumentów przynosi zarówno wyjątkowe możliwości, jak i nowe wyzwania. Z jednej strony algorytmy oparte na sztucznej inteligencji znacząco przyspieszają proces analizy ogromnych zbiorów danych, ułatwiając identyfikację wzorców i ukrytych zależności. Jednakże, z drugiej strony trzeba pamiętać o zachowaniu ostrożności przy posługiwaniu się algorytmami. Dyrektor Hajduk zgodziła się z opinią, że od sztucznej inteligencji nie ma odwrotu i w związku z tym Instytut Pamięci Narodowej musi wziąć udział w epokowych przemianach, mając na uwadze realizację swojej statutowej misji, czyli promowanie rzetelnej wiedzy o przeszłości i kształtowanie obywatelskich postaw u młodzieży. W kontekście rozwoju sztucznej inteligencji, wspominała o potrzebie prowadzenia dialogu między instytucjami takimi jak IPN a firmami technologicznymi, o zachowaniu dystansu wobec wyników uzyskiwanych przez systemy informatyczne, o potrzebie wypracowania odpowiednich regulacji prawnych a także o inwestowaniu w popularyzację zweryfikowanego przekazu historycznego.

W trakcie dyskusji, mówcy zwracali uwagę na wiele niewiadomych wynikających z faktu, że technologia sztucznej inteligencji znajduje się w fazie bardzo dynamicznego rozwoju. Wydaje się, że właściwym podejściem jest przyjęcie w odniesieniu do wszelkich systemów wyszukiwawczych dwóch zasad, stosowanych w naukach ścisłych: nieufności wobec uzyskanych wyników oraz świadomości, że uzyskane wyniki są zależne od wykorzystanych danych jak również od intencji, jakimi kierował się twórca systemu.

Jednym z najważniejszych zadań realizowanych przez Fundację jest nagradzanie inicjatyw związanych z promocją i upamiętnianiem polskiej historii.

Tego dnia przyznano Nagrodę im. Janusza Kurtyki. Laureatem 7 edycji konkursu za książkę pt. *Od cara do „cara”*. *Studium rosyjskiej polityki historycznej* został prof. Wojciech Materski

Następnie odbyła się gala wręczenia nagród w Konkursie o Nagrody „Przyszłość/Przeszłość”, którego zwyciężcą w ubiegłym roku została „Gra Szyfrów”. W tegorocznej edycji konkursu nagrodzono w kategorii:

„Innowacyjne formy edukacji historycznej” – Muzeum Dom Rodziny Pileckich Karolina Kolbuszewska za multimedialną wystawę o Witoldzie Pileckim.

„Upamiętnienie w terenie” – Fundacja Piękno Życia, nagrodzonej za postawienie w Sokołach na Podlasiu pierwszego w Polsce monumentu upamiętniającego ofiary operacji polskiej NKWD 1937–1938.

„Strażnicy Ksiąg” – Archiwum Instytutu Pamięci Narodowej za projekt „Archiwum Pełne Pamięci”.

„Dyplomacja publiczna i troska o dobre imię Polski za granicą” – Fundacja Stichting Driel-Polen promująca polską historię za granicą.

„Polonia i Polacy za granicą” – Społeczny Komitet Opieki Nad Starą Rossą za inicjatywę akcji sprzątania i renowacji cmentarza.

W pozakonkursowej kategorii „Przyjaciel Fundacji” wyróżniono dziennikarkę, reżyser Alinę Czerniakowską za realizację filmu dokumentalnego „Trwajcie! Janusz Kurtyka” poświęconego postaci Janusza Kurtyki.